Yasak Orman

Abdulhalim Durma

Yaşlı dostumuzun arada bir çocukluk günlerine dönüşlerinde, onun nostaljik duygular yaşadığından artık şüpheliyim. Daima, bugünlerin bir meselesine atıfta bulunmak için, en basit görünen bir anısını dahi bağlantı yapabilecek elastiki bir zihniyete sahip olduğunu düşünmek, abartı gelmiyor. O gün de aynısını yaptı.

“Çocukluğuma dair bir anı aklıma geldi. Bir radyo çocuk tiyatrosu dinlemiş ve kendimi oyunun cazibesine kaptırarak kahkahalara boğulmuştum. O kadar etkili olmuştu ki aradan yarım asırdan fazla bir zaman geçtikten sonra, bugün dahi bu oyunu hatırlıyorum. Bir grup çocuk, sırayla söz alarak, diğerinin bıraktığı yerden hikayeyi alıyor, tamamen ilgisiz noktalara çekiyordu. Tam bir saçmalık!.. ‘Daldan dala uçma'nın başarılı bir uygulamasıydı. Bu gün düşünüyorum da, oldukça anlamlı bir metafora dönüşüyor. Herkes konuşuyor, arkadaş toplantılarında herkes karşısındakinin ne dediğine değil, kendi hikayesine dönüyor.

“Çocuklukta kahkahaya boğan o “absürt zincirleme hikâye” aslında yetişkin hayatında bir tür trajikomik gerçekliğe dönüşüyor. Çeşitlilik ve sürprizlerle bir yandan eğlenceli; öte yandan ortak bir anlam kurulamayışıyla hüzünlü. Çocuklukta saf bir eğlence olan o saçmalık zinciri, yetişkinlikte bir tür trajedi halini alıyor. . çünkü artık o kopukluk sadece oyun değil, iletişimin özüne işlemiş olan bir yalnızlık. Bu absürt özgürlük, çocukların daldan dala uçuşu, kahkaha tufanı, yetişkinlerin aynı uçuşu, ama artık kahkaha değil, birbirini dinlemeyen monologlarla, herkes kendi hikâyesine kapanmış, ve sonuçta ortak bir anlam kurulamıyor.

Kısa ara verdi. Sonra, asıl söyleyeceğine geçti ve bombayı patlattı.

“Şimdi bundan neden mi söz ettim?.. Bir gün, yakın arkadaş çevremle ilişkilerimi gözden geçirdiğimde, yaşadığımızın bu anlattığımın aynısı olduğunu fark ettim. Ve sonra, hepsini kapı dışarı ettim.

Açıkçası o an, sanırım orada bulunan herkes tokat yemiş gibi oldu. En azından, bu bir ‘ayağınızı denk alın!’ mesajıydı, adeta. Sözünü sakınmıyordu. Ancak, bu tehdidin arkasından anlaşılmaz şekilde, anlattığı hikayeye tamamen uygun tarzda hareket ettiğini söyleyebilirim. Kendi kanat çırpışını özgürlük, başkasınınkini savrulma sayıyordu. Kendi yasakladığı ormanda dolaşan bu bahçıvan, başkalarının dallar arasında kaybolmasına kızıyor, affetmediği palyaçoluğu, başkalarında savrulma olarak görüyordu. Sonra, hiç giriş yapmadan doğruca konuya daldı.

“Kendisinden söz edeceğim kişiyi hepiniz hemen bileceksiniz. Bir genel cerrahi uzmanı olarak ülkenin muhtelif hastanelerinde görev yaptı. Siyasi kariyeri, iktidar partisinin kuruluşuyla başladı. Milletvekili olarak Meclis'e girdi. O dönemde, başbakanın hem özel kalem müdürü hem de doktoru olarak, zirveye çok yakın bir pozisyondaydı. Ancak Milletvekilliği döneminde parti içi politikalara ve bazı hükümet uygulamalarına getirdiği sert eleştirilerle tanındı. Özellikle tarım politikaları, yolsuzluk iddiaları ve özelleştirmeler üzerine, etik ilkelerden taviz vermeyen tutumuyla yaptığı çıkışlar, birkaç yıl sonra partiden ihraç edilmesine neden oldu. İhracından kısa bir süre sonra, dil eğitimi için gittiği yurt dışındayken hakkında önemli bir dava kapsamında yakalama kararı çıkarıldı. Bu süreçte ülkeye dönemedi ve yaklaşık 12 yıl boyunca yurt dışında sürgün olarak yaşadı.

Az önceki şiddetli uyarı seansından sonra, gruptaki herkesin bu bilmeceyi hemen çözdüğünü sanıyorum. Yaşlı dostumuzun sözünü ettiği kişi, mücadeleci ruhuyla azimli bir kişiliğe sahipti ve tüm sınavları yeniden vererek

doktorluk diplomasını yabancı ülkedeki sisteme kabul ettirmişti. Orada önemli bir üniversitenin hastanesinde cerrah olarak çalışmış ve bir özel sağlık merkezi kurmuştu. Kısa bir soluklanmanın ardından hocamız sözlerine devam etti.

“Yaptığı başarılı çalışmalar sebebiyle Ayan Meclisi’nden ödül aldı ve "En Başarılı 40 Yabancı"dan biri seçildi. Hakkında açılmış olan davadan beraat etmesinin ardından ülkeye döndü. Bir süre sonra muhalif partilerden birine katıldı. Genel seçimlerde tekrar milletvekili seçildi. Parti bünyesinde önemli görevlere getirildi ve aktif siyasete yeniden girdi. Genel olarak; hitabet gücü yüksek, özellikle sağlık ve yolsuzluk gibi konularda dosyalarla konuşmayı seven, iktidar partisinin geçmişine dair içeriden gözlemleriyle de dikkat çeken bir figür olarak görülüyordu.

Yaşlı dostumuz, sözü sonunda bu aktif milletvekilinin dosyalarından birine getirdi. Komplo teorilerine sonuna kadar açık olan bu dosya, bir ölünün üzerinden kıyamet koparılan ve henüz sonuçlarını yaşamakta olduğumuz çok katmanlı ve etik olmayan olaylar zincirini içermekteydi. Dünyanın öbür ucunda açığa çıkarılan bir insanlık suçunun uluslararası boyutu, birçok ülkeyi konuya dahil etmekteydi. Bu ülkeler arasında bizim de ülkemiz bulunmakta, milletvekili de bu bağlantının araştırılmasını talep etmekteydi. Bu davanın uluslararası boyutu, esasen, onu ele alacak mahkemenin de uluslararası olmasını gerektirmekteydi ve dünya henüz işbirliğini gerektiren böyle bir noktaya henüz tam olarak gelmemişti. Ancak yaşlı dostumuz, her zamanki gibi, önce konunun tarihçesine geçti.

“Eski çağlarda savaş hukuku, yazılı metinlerden ziyade dini inançlar, şövalyelik onuru ve geleneklere dayanıyordu. Hammurabi Kanunları ve Hitit metinlerinde, sivillere ve ekili alanlara zarar verilmemesine dair bazı atıflar bulunur. Hz. Ebubekir'in ordusuna verdiği ünlü emirler; ağaçların

kesilmemesi, kadınlara, çocuklara ve din adamlarına dokunulmaması gibi modern savaş hukukunun öncülü sayılabilecek ilkeleri içerir. Orta Çağ Avrupa’sında "adil savaş" kavramı tartışılmaya başlanmış, silahsızlara karşı şiddet "onursuzluk" sayılmıştı. Zehirli gazların kullanımı yasaklanmış, teslim olan askerlerin öldürülmesi engellenmiş ve işgal edilen toprakların yönetimi kurallara bağlanmıştı. Yazılı bir kural olmasa bile, sivil halkın ve muhariplerin "insanlık ilkeleri ve kamu vicdanı" koruması altında olduğu ilan edilmişti.

Bununla birlikte, “İkinci Dünya Savaşı'na kadar hakim olan anlayış, fabrikaları, işçileri, şehirleri gibi bir ulusun tüm kaynaklarıyla savaşın bir parçası olduğu yönündeydi. Ancak, İkinci Dünya Savaşı'nda yaşanan büyük yıkım ve Holokost gibi trajediler, mevcut kuralların yetersiz olduğunu gösterdi.

“Dresden, Hiroşima ve Nagazaki’de yaşananlar, savaş hukukunun neden radikal bir şekilde kabuk değiştirmek zorunda kaldığının en trajik kanıtları olup 1948-1949 yılları arasında atılan adımlar, buralardaki felaketlerin küllerinden doğan "hukuk boşluğunu" kapatma çabası ve birer "özeleştiri" niteliğindeydi.

Yaşlı dostumuz, konunun ciddiyetinin zihnimizde iyice canlanabilmesi için bu felaketleri bir kabus gibi koyu renklerle tasvir etmeye başladı.

“Tarihi Dresden şehrine yapılan saldırı, 45 Şubat'ında kesintisiz dört gece sürdü. Saldırı sona erdiğinde Dresden tamamen yerle bir olmamıştı. Fakat Müttefikler'in kullandığı bombalar arasında fosfor bombası da bulunmaktaydı. Sayısız bombardıman uçağı şehrin merkezindeki demir yolu istasyonlarını hedef alarak bir tondan fazla yangın bombası da denilen fosfor bombası ve bir buçuk tona yakın patlayıcı gücü yüksek bomba attı. Bu yüzden Dresden şehri bombalanma nihayete erdikten sonra günlerce yandı ve tahrip oldu. Otuz bine yakın binadan yaklaşık yirmi beş bini yok oldu. Hayatını kaybedenlerin çoğu yanarak değil, ani ısınan havanın bölgedeki oksijeni emmesi nedeniyle

boğularak öldü. Saldırılardan kent alanının yüzde 60'ı ciddi şekilde etkilendi, kent merkezinde 15 km² alan tamamen yıkıldı; Bu operasyon Müttefikler tarafından askeri ve endüstriyel bir hedefin meşru bir şekilde bombalanması olarak tanımlandı. Ancak, çoğunlukla kadın ve çocuklar öldü. Dresden Tarihçiler Komisyonu beş yıllık bir araştırmanın ardından 65 yıl sonra, 2010 yılında yayımlanan resmi bir raporda kayıpların 22.500 ile 25.000 arasında olduğu sonucuna vardı. Günümüzde hala kurbanların anısına, Dresden bombardımanının yıl dönümleri barış gösterileri, yürüyüşler ve dini törenlerle anılmaktadır.

“13 Şubat 1945’teki bu Dresden bombardımanından altı ay sonra on bin km mesafede bulunan Hiroşima ve Nagazaki, sivillerin katledildiği vicdansız kadere çok daha şiddetli şekilde maruz kalacaktı.

Emekli hocamız, ilgiyi canlı tutan üslubuyla yaşananları faillerin ve kurbanların gözünden anlatmayı seçti.

“Bombayı bıraktıktan hemen sonra uçak keskin bir dönüşle uzaklaştı. Ancak patlamanın yarattığı rüzgâr "Enola Gay"i de şiddetle salladı. Albay P. T bu sarsıntıyı Japon uçaksavarının atışı zannederek ‘Uçaksavar!' diye bağırdı. Saat 14.58'de "Enola Gay" Tinian Adası'nın kuzey meydanına döndü. Stratejik Hava Kuvvetleri Genel Komutanı Geçici Orgeneral C. S, P. T'e Havacı Onur Madalyası'nı ve diğerlerine Hava Madalyası'nı taktı.

"Uçağa verilen Enola Gay adı, bir annenin hayat veren varlığının, şefkatinin en saf simgesini tarihin en büyük yok oluşuyla düğümlerken; P. T bu ağır ironiyi vicdanıyla değil, askeri sadakatiyle son nefesine kadar taşıdı.

Uçak 9632 metredeyken bırakılan bomba 43 saniye düşmeye devam etti ve saat 08.16'da, etkili olabilmesi için hesaplandığı üzere yaklaşık yerden 600 metre yükseklikte iken patladı.

Sabahın dinginliği ve berrak gökyüzü bir anda kör edici bir parıltıyla yırtıldı. Bir saniye… ve ardından cehennemi bir patlama. Yakıcı bir ateş dalgası sokakları yaladı; binalar, insanlar ve gölgeler o anda yok oldu. Rüzgâr gibi gelen şok dalgası şehri paramparça etti. Gökyüzünde dev bir mantar bulutu yükselirken şehrin kalbi sessizliğe gömüldü. Birkaç saniye içinde on binlerce hayat söndü ve şehir suskun bir felaketin küllerine gömüldü.

Yamaguchi'nin bir iş gezisi sırasında gerçekleşen Hiroşima'daki patlamanın merkez üssünden üç kilometre uzakta olduğu teyit edilmiştir. O sabah, şehirden ayrılmadan önce çalıştığı tersaneye giderken, masmavi gökyüzüne baktı ve paraşüte bağlı olan bir şeyi ve Amerikan bombardıman uçağını gördü. Çok geçmeden gökyüzünde dev bir yıldırıma benzeyen kör edici bir parıltı meydana geldi. Yamaguchi hemen gözüne ilişen bir hendeğin içine saklandı. Ardından çok şiddetli bir patlama duyuldu. Bombanın sebep olduğu şok dalgası o kadar güçlüydü ki Yamaguchi’nin saklandığı hendekten havaya yükselip patates tarlasına uçmasına neden olmuştu.

“Gözlerimi açtığımda her yer karanlıktı ve pek iyi göremiyordum. Sanki sinemadaki ilk sahneden önceki sessiz bir şekilde yanıp sönen boş kareler gibiydi.”

“Gökyüzünden yağan küller Yamaguchi’nin her yerini kaplamıştı ve başını havaya kaldırdığında görebildiği tek şey, kendisini hayatının sonuna kadar takip edecek olan mantara benzer dev bir buluttu. İki kulak zarı da patlamıştı, yüzünde ve kollarında ileri derecede yanıklar vardı.

“Yamaguchi biraz toparlandıktan sonra çalıştığı tersanenin enkazına doğru ilerledi. Burada tıpkı kendisi gibi patlamadan sonra hayatta kalan iki meslektaşını buldu. O geceyi sığınakta geçiren üçlü, tren istasyonunun çalıştığını öğrenince ertesi sabah yola koyuldu. Gündüz gözüyle atom bombasının etkileri görünmeye başlamıştı.

Truman radyodan verilen açıklamasında, “Bu, evrenin temel gücünün kullanılmasıdır.” demekte ve şunları eklemekteydi; “Güneşin gücünü aldığı kuvvet Uzak Doğu’ya savaşı getirenlerin üzerine bırakıldı.” Truman, Japonya’nın teslim olmazsa “gökyüzünden eşi benzeri görülmemiş bir yıkım yağmuru” beklemesi gerektiğini söylemekteydi.

“Hiroşima, harabeye dönmüş binalar ve erimiş cesetler ile doluydu. Tren istasyonuna gitmek için nehirden geçmeleri gerekiyordu ama köprü kullanılamaz haldeydi. Yamaguchi ve iş arkadaşları, cesetlerle dolu olan nehri geçmek için yüzmek zorunda kaldı. Sonunda tren istasyonuna geldiğinde doğduğu şehir Nagasaki’ye gitmek için korkudan aklını yitirmiş yaralılarla birlikte trene bindi.

“8 Ağustos sabahında Nagasaki’ye ulaşan Yamaguchi, hemen hastaneye gitti ve yaralarına baktırdı. Kendisine bakan doktor okul arkadaşıydı. Ancak Yamaguchi’nin yüzündeki karaltılar yüzünden onu tanıyamamıştı. Yamaguchi’yi sadece okul arkadaşı olan doktor değil, ailesi bile tanıyamadı.

“Yamaguchi hem fiziksel hem de zihinsel açıdan çöküşün eşiğinde olmasına rağmen, yataktan çıktı ve çalıştığı şirketin bürosuna gitti. Saat 11 civarında ise kendisinden Hiroşima’da yaşananlar ile ilgili bilgi isteyen şirket sahibiyle birlikte toplantıdaydı. Yamaguchi yaşadıklarını anlattı, ama patronları tek bir bombanın bu kadar güçlü olabileceğine inanmadılar ve onun deli olduğunu düşündüler.

“Tam bu sırada çok şiddetli bir parıltı ve patlama yaşandı. Şok dalgasının geleceğini bilen Yamaguchi, camlar patlamadan birkaç saniye önce masanın altına saklandı.

“O an mantar bulutunun beni Hiroşima’dan beri takip ettiğini düşündüm”.

İkinci patlamada çok ciddi radyasyona maruz kalmıştı. Japon mühendis, tercüman ve eğitimci olan Yamaguchi, hayatta

kalışını nükleer silahsızlanma hareketine adadı. Yaşamının sonuna kadar nükleer savaşların yıkıcı etkilerini anlatmak için uluslararası platformlarda konuşmalar yaptı. 2010 yılında vefat ettiğinde, dünya çapında hâlâ örnek bir direniş sembolü olarak anılmaktaydı.

Yaşlı dostumuz, soluğumuzun kesildiği bu noktada konuyu bir ileri aşamaya taşıdı.

“Nürnberg Duruşmaları, modern uluslararası hukuk ve evrensel yargı yetkisinin "doğum belgesi" olarak kabul edilir. Bu duruşmalar yapılana kadar, bir devletin kendi vatandaşlarına veya işgal ettiği topraklarda yaptıklarına karşı başka bir gücün yargılama yapması, ulusal egemenlik prensibi nedeniyle neredeyse imkansız görülüyordu. Duruşmalarda sanıkların en büyük savunması, "Ben sadece üstlerimden gelen emirleri uyguluyordum" argümanıydı. Mahkeme bunu reddetti: Eğer bir birey, emre uymama konusunda ahlaki bir seçim şansına sahipse, yasa dışı emri yerine getirmek onu suçtan muaf kılmaz.

“Nürnberg çok önemli bir dönüm noktası olsa da, hukukçular arasında bir tartışmayı da beraberinde getirmişti: Galiplerin Adaleti. Eleştirenler, suç sayılan bazı eylemlerin suç işlendiği sırada yazılı bir uluslararası kanunla tanımlanmadığını savundular. Mihver devletleri yargılanırken, müttefik devletlerin benzer sivil kayıplara yol açan eylemleri mahkemeye konu edilmedi. Nürnberg, kusursuz bir adalet mekanizması olmasa da, devlet liderlerinin ve ordu komutanlarının "egemenlik" zırhının arkasına saklanamayacağını dünyaya kanıtlayan ilk büyük sahne oldu.

“Atom Bombası felaketinden yaklaşık dokuz ay sonra, İkinci Dünya Savaşı'nın ardından kurulan Uzak Doğu Uluslararası Askeri Mahkemesi'nde Hintli hukukçu R. P, Hindistan temsilcisi olarak görev aldı. Mahkemenin 11 yargıcından yalnızca o, tüm sanıkların beraatini savundu. Gerekçeleri şunlardı: Mahkeme, savaştan önce var olmayan suçların tanımlanmış olduğu, geriye dönük yasa uyguluyordu. Yargılama

tarafsız değildi; galip güçlerin adaleti değil, intikamıydı. Emperyalizm bağlamında Japonya'nın eylemlerini Batılı sömürgeciliğin bir yansıması olarak değerlendirdi. ABD'nin atom bombası kullanımının da aynı ölçütle yargılanması gerektiğini vurguladı.

“Atom bombalarının sivillere karşı kullanımı mahkemelerde gündeme alınmamıştı. Genelde oy birliğiyle kararlar alındı. Hintli yargıç R. P'nin "Galiplerin Adaleti"ni eleştiren 1.235 sayfalık tarihi muhalefet şerhi, bu kararlara damgasını vurdu. ABD, savaş sonrası Japonya'yı kontrol altında tutabilmek ve halkın direncini kırmak için İmparator'u "siyasi bir sembol" olarak korumayı tercih etti. Bu durum, Nürnberg'deki "hiçbir lider dokunulmaz değildir" ilkesiyle çelişen bir siyasi pazarlık örneği olarak tarihe geçti.

Yaşlı dostumuz, bu noktadan itibaren felaketleri yaşayan insanların psikolojileri üzerinde konuşmayı sürdürdü. Savaşın mağlubiyetinin milli karakter üzerindeki yansımaları oldukça farklılaşmaktaydı.

“II. Dünya Savaşının Alman ve Japon toplumları üzerinde farklı yansımaları oldu. Almanlar zengin kültürlerine rağmen böyle bir felakete uğramalarının üzerlerine düşen sorumluluğunu üstlendiler. Almanya’da edebiyat ve felsefe, “kolektif suçluluk” üzerinden kendi kaderini sorgulayan bir toplumun sesi oldu.

“İlk Şansölyeye atfedilen şu sözler bu hesaplaşmayı düstur haline getirdi. “Umarım İsa bile gelse, tüm yetkiyi tek kişiye verecek kadar aptal olmayacağız.” Dahası Almanya, geçmişle yüzleşmeyi kimliğin merkezine koyarak Avrupa Birliği içinde kendini yeniden tanımladı.

“Düşman bu ada ülkesinde de demokrasi, barışçıl kalkınma ve modernleşme yolunu açtı. Ancak felaketin travması, utanç ve kırılganlık duygusunu kimliğe yerleştirdi. Japonya’da edebiyat,

“kurban” ve “kimlik krizi” üzerinden dışarıdan dayatılmış bir kaderi sessizce taşıyan toplumun hafızasını yansıttı.

“Japonya, atom bombalarının bu travmasına rağmen, ABD ile pragmatik işbirliği üzerinden barışçıl bir kalkınma kimliği geliştirdi.

“Almanya’nın AB’ye bağlılığı ve Japonya’nın ABD ile ilişkisi, sadece stratejik değil, aynı zamanda kimliksel bir telafi mekanizması oldu. İki toplumun çıkış yolu farklı olsa da, ortak nokta, kimlik krizini kültürel kodlarıyla uyumlu bir şekilde aşmalarıydı.

Anlaşılıyor ki, uluslararası mahkemelerin rolü ve gerekliliği, başlangıçtaki kusurlarına rağmen, apaçık ortada. Tamam... Birbirlerinden binlerce km uzakta yaşayan ve tamamen farklı kültürlerin insanları olan bu toplumların kişilik dönüşümlerine dair yaşlı hocamızın yaptığı bu analiz, çarpıcı ve etkileyici idi. Ancak o sözü, iki ulusun arketipleşen kişilik yapısından, ‘daldan dala uçan kuşu’ hatırlatan bir özgürlükle, bir ara kendisinden bahsettiği kahramanının karmaşık kişiliğinin tasvirine bağladı.

“Kıymetli doktorumuzun kişiliği mi mesleğinin seçiminde rol oynadı yoksa mesleği mi kişiliğini şekillendirdi, bilemem ancak, onun yüksek özgüveniyle belirsizlik ortamında bile kararlı bir tutum sergileme eğiliminde olduğunu söyleyebilirim. Mesleki yıllarında ölümü çok iyi tanır, ancak ona alışmayı bir kişisel başarısızlık sayardı. Dışarıdan bakıldığında, soğukkanlı ve profesyonel bir maskeyle her şeyi kabullenmiş görünürdü; oysa içinde fırtınalar kopardı. Ani stres anlarında duygusal tepkilerini dizginlemesi, sarsılmaz bir iç disipline sahip olduğunu kanıtlardı ama bu sessizlik aslında mağlup bir savaşçının yasını gizlerdi.

“Mükemmeliyete olan tutkusu nedeniyle her kaybı yetkinlik sorunu olarak görür, suçu kadere değil daima kendine yüklerdi. Hayatın kaotik akışına karşı 'çizgiyi ben çekerim' diyen o müdahaleci tavrıyla, başını ağrıtacağını bilse de her sorunun üzerine gitmekten asla geri durmazdı. Sabırsızlığı en keskin yanıydı; muğlak yanıtlara veya 'bekle ve gör' uyuşukluğuna tahammülü yoktu. Onun için yaşam, zihnindeki o bitmek bilmeyen dirençle her an yeniden kazanılması gereken bir düelloydu. Mizahı, genellikle karanlık ve kuru idi. Bunu bir savunma mekanizması olarak değil, dünyayı gerçekten böyle gördüğü için kullanırdı.

“Bildiğiniz gibi, mesleği kesinlik, netlik ve kontrol ister. Siyaset ise muğlaklık, uzlaşı ve sabır. Bu iki dünya aynı bedende nasıl bir şey yaratır? O hangisinde daha çok "kendisi"dir? İki kimlik arasındaki bu gerilim, onda, demokrasinin çaresiz kaldığı durumların farkındalığını artırmaktaydı. Çocuklardan sorumlu Aile Bakanını hedef aldığı soru önergesi, diğerleri gibi cevapsız kalacaktı. Meclis konuşmasının ardından, şunları aklından geçirdi. “Ben artık insanları kurtarmıyorum, onları sadece anlatıyorum. Hastayı kaybettik demiyoruz artık, bütün yaptığımız istatistiğe devretmek.”

“Basın açıklamasında, iktidarı kinaye ile eleştirirken şunları söylüyor. “Bu krizde her şey teknik ve kontrollü gidiyor. Merak etmeyin, sistem çalışıyor. Sadece insanlar dayanmıyor.” Bu mahallede ölüm oranı yüksek,” Ve sonra, ülkede insan hayatının değersizliği ile ilgili kanıya atfen politik olarak keskin ama aynı zamanda ahlaki olarak rahatsız edici şu sözler. “Ama endişelenmeyin, seçmen sayısı hâlâ yeterli.”

“Mesleğindeki “Önce zarar verme” ilkesi, siyasette “bazen zarar kaçınılmazdır”a dönüştü. “Önce hayat kurtarıyordu. Şimdi sayılarla konuşuyor”

“Doktor ne yaptığını biliyor. Ama, değiştiremediğinin de farkında.

“Diğer taraftan, doktorun araştırma önergesi verdiği J. E. olayı, özellikle **güç, servet ve ayrıcalık** ile bağlantılı. J. E’nin ceza almayı atlatması ve ağırlıklı olarak elit çevrelerle ilişkisi, dünya kamuoyunda ve ülkemizde adalet sistemine olan güveni sarsmaktaydı. Bu olay, şu soruları gündeme getirdi. Güçlü ve zengin kişiler sistemden nasıl korunuyor?

“J. E gibi karmaşık ve karanlık bir figür söz konusu olduğunda, bu "araç" ve "kurban" paradoksu aslında sistemin nasıl işlediğine dair çok soğuk bir gerçeği işaret ediyor.

J. E burada aktif bir operatördür. Kendi başına bir güç odağı olmaktan ziyade, daha büyük güçlerin işini kolaylaştıran bir mekanizmadır. Politikacılar, iş adamları, kraliyet üyeleri gibi güçlü figürleri zaafları üzerinden ağa düşürerek, onları şantaja açık hale getiren bir köprüdür. Kirli işlerin gerçekleşmesi için gerekli olan ada, özel jet, malikaneler gibi yalıtılmış alanı ve kaynakları sunan bir aracıdır. İstihbarat ağları veya küresel elitler için, kontrol edilmesi gereken kişilere ulaşmayı sağlayan bir anahtardır.

“Buradaki kurban ifadesi trajik bir masumiyeti değil, sistematik bir harcanabilirliği anlatır. Bir araç işlevini yitirdiğinde veya varlığı "ana sistemi" tehdit etmeye başladığında, kurbana dönüşür. J. E, o devasa ağın bekası için feda edilen veya sessizleştirilen bir piyon haline gelmişti. Sistemin tüm pisliğini kendi üzerine çekip, asıl büyük aktörlerin temiz kalmasını sağlayan bir paratonerdi.

“Davanın kilit katmanı olması, aslında sorumluluğun tek bir kişide bitmediğini gösterir. Eğer J. E sadece bir suçlu olsaydı, olay "bir sapığın hikayesi" olurdu. Ancak hem araç hem kurban

olması, olayı "kurumsal ve küresel bir suç organizasyonu" seviyesine taşır. Davanın kilit katmanı, uluslararası ağlar içinde nasıl hem araç hem de kurban olabileceğini göstermekteydi.

Yaşlı dostumuz, kendi kendine konuşur gibi, şunları söyledi.

Sistemsel denetimsizliğin "araç"laştırdığı bu figür sadece bir suçlu değil, adaletin coğrafi ve hukuki sınırlarının ne kadar istismar edilebilir olduğunun somut bir kanıtıdır. J. E'nin "hem araç hem kurban" olması, ulusal yargı yetkilerinin küresel ağlar karşısında ne kadar yetersiz kaldığını gösterir.

"Galiplerin Adaleti" ile "Üstünlerin Hukuku" arasındaki süreklilik, Nürnberg'den J. E'ye uzanan omurganın ta kendisi. Eğer uluslararası, sınır ötesi bir denetim mekanizması olsaydı, o "araç" bu kadar verimli kullanılamaz, "kurban" edildiğinde ise gerçek suçluların arkasına saklanacağı bir sis perdesi oluşmazdı.

"Uluslararası adalet kuruluşları, doktorun o bireysel ve sancılı "alışmama" tavrını, kurumsal bir refleks haline getirmek için gereklidir. ***J. E*** gibi figürlerin hem "araç" hem de "kurban" olduğu o karanlık dehlizleri aydınlatacak tek şey; doktorun o kişisel yenilgi hissini, küresel bir yargı sorumluluğuna dönüştürmektir.

Ancak, yaşlı dostumuzun bu önerisi hemen eleştiriye muhatap oldu. Bir ses itiraz ederek, yetersizliklere işaret etti.

"Uluslararası kuruluşlar *Nürnberg'in mirasını mı taşıyor, yoksa başka çıkarların aracına mı dönüştü? K*üresel düzen için vazgeçilmez olsa da, tarafsızlık, etkinlik ve meşruiyet sorunları var.

Yaşlı dostumuz ise, farklı bir konuya geçmiş gibi karşılık verdi.

“Doktor siyasetçinin yüzyüze geldiği sorunu anlamaya çalışıyorum. *Cerrah olarak elleriyle somut şeyler düzelten biri, zamanla sistemin kendisini düzeltmenin ne kadar yavaş ve belirsiz olduğuyla yüzleşiyor.* Sanırım, mesleğindeki bireysel müdahalenin kesinliği ile siyasetteki kurumsal değişimin muğlaklığı arasındaki uyumsuzluk, ondaki tarifsiz gerilimin kaynağı olacak.

Suluova
30. 03. 2026